

Bryssel, 31.7.2012
C(2012) 5526 final

**Asia: Valtiontuki SA.33823 (2012/N) – Suomi
Tuki Manner-Suomen ja Ahvenanmaan väliselle sähkökaapelille**

Arvoisa ulkoasiainministeri

Euroopan komissio on arvioinut suunniteltua tukea Kraftnät Åland Ab:lle, jäljempänä 'Kraftnät Åland', ja päättänyt olla vastustamatta sitä sillä perusteella, että toimenpide on valtiontukea, jonka katsotaan soveltuvan sisämarkkinoille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarkoittamassa merkityksessä.

I. MENETTELY

- 1) Suomen viranomaiset ilmoittivat edellä mainitusta toimenpiteestä komissiolle SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitusmenettelyä edeltävien yhteydenottojen jälkeen 11 päivänä kesäkuuta 2012.

II. TOIMENPITEEN KUVAUS

Hankkeen kuvaus

- 2) Ilmoitetulla toimenpiteellä tuetaan sähkökaapelin (suurjännitteisen tasavirtakaapelin) rakentamista Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välille Ahvenanmaan varavoimatoimitusten turvaamiseksi vuoteen 2032. Kraftnät Åland suunnittelee erityisesti rakentavansa Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välille 100 MW:n tasavirtalinkin tasasuuntaajan ala-asemineen, kytkinlaitoksineen ja 110 kV:n voimajohtoineen. Tämä merenalainen kaapeli on 158 kilometriä pitkä, ja se yhdistää Naantalin mantereella Juvikiin Ahvenanmaalla.

Ulkoministeri Erkki TUOMIOJA
Merikasarmi
PL 176,
FIN - 00023 Helsinki

Commission européenne, B-1049 Bruxelles – Belgique,
Europese Commissie, B-1049 Brussel – België
Puhelin: (32-2) 299 11 11

- 3) Hankkeen tarkoituksena on hankkia Ahvenanmaalle varavoimaa Manner-Suomesta Kraftnät Ålandin omistamaan nykyiseen, Ruotsista tulevaan 110 kV:n kaapeliin¹ kohdistuvien toimitushäiriöiden varalta. Suurjännitteistä tasavirtakaapelia (HVDC-kaapelia) ei tulla käyttämään pääasiallisiin sähkötoimituksiin Ahvenanmaalle (koska sen tehohäviöt ovat suuremmat kuin nykyisellä Ruotsista tulevalla kaapelilla). Suomen viranomaisten mukaan suurjännitteistä tasavirtakaapelia ei käytetä yhteenliittämiseen.²
- 4) Naantalissa oleva tasasuuntaajan ala-asema on kytketty 110 kV:n sähköverkkoon, jonka omistaa ja jota hoitaa suomalainen verkonhaltija Fingrid Oy. Ahvenanmaan puolella tasasuuntaaja-asema kytketään uuteen 100 kV:n voimajohtoon, joka rakennetaan Juvikista Kraftnät Ålandin Tingsbackan ala-asemalle. Uusi 110 kV:n johto haarautuu myös Norrbölen ala-asemalle. Voimajohto rakennetaan Tingsbackasta Norrböleen kulkevan nykyisen johdon viereen. Voimajohdon pituus on noin 13 km, josta 2,5 km on uutta.
- 5) Nykyisin sähkönsiirto Ahvenanmaalle on mahdollista vain Ruotsin-yhteyden kautta, ja sähköä toimitetaan pääasiassa Ruotsista tulevan 110 kV:n kaapelilinkin kautta ja Suomen Kustavista tulevan, pienemmän 45 kV:n kaapelin ja ilmajohtolinkin kautta. Varajärjestelmän suunnitellaan siten kattavan tarvittavan sähkön Ruotsin-yhteyden keskeytysten tai häiriöiden varalta.
- 6) Nykyisin Kraftnät Åland omistaa ja käyttää varavoimana 20 MW:n kaasuturbiinia ja hyödyntää sopimuksen perusteella Mariehamns Energi Ab:n koko kapasiteettia (sen kaasuturbiineja ja dieselgeneraattoreita), yhteensä 48 MW. Jos Ruotsista tulevassa kaapelilinkissä on häiriöitä, paikalliset varavoimayksiköt käynnistyvät ja tuottavat Ahvenanmaalle tarvittavan sähkön kaapelin sijasta. Nykyinen varavoima ei kuitenkaan riitä kattamaan varavoiman tarvetta aina, kun Ruotsista tulevissa toimituksissa esiintyy häiriöitä.
- 7) Joitakin parannuksia ja laitteiston päivityksiä on suoritettu, mutta varavoimana käytettävät tehonlähteet ovat vanhoja ja elinkaarensa lopussa, mikä lisää häiriöriskiä. Ruotsista tulevassa linkissä on joka vuosi joitakin häiriöitä³, ja yhteys on myös otettava pois käytöstä huoltoa ja kunnossapittoa varten. Vaikka alueen sähkötoimitusten turvaamiseksi on tehty suuria investointeja, toimitusvarmuus on heikompi kuin mantereella. Kraftnät Ålandin tilastot osoittavat, että asiakaskohtainen häiriöaika Ahvenanmaalla vuonna 2009 oli suurempi kuin Suomessa keskimäärin.

---

¹ Koska Ahvenanmaa on saari (ja saaristo), sinne on nykyisin mahdotonta toimittaa tarpeeksi sähköä minkään muun kuin Ruotsin-yhteyden kautta.

² Tämä johtaisi huomattavaan siirtöhävikkiin pääasiassa siksi, että Ahvenanmaa on niin etäällä Manner-Suomesta. Sen vuoksi uuden kaapelin käyttäminen sähkön siirtämiseen Ruotsin ja Suomen välillä olisi suhteettoman kallista verrattuna tuloihin, joita saataisiin hyvin kaukaa tulevasta sähkötoimituksista. Sitä paitsi HVDC-kaapelin käyttämistä rajoittaa Ruotsin alueverkon tariffi, koska nykyinen Ahvenanmaan ja Ruotsin välinen kaapeli on liitetty yhteen Ruotsin alueverkon kanssa.

³ Pisin suunnittelematon keskeytys Ruotsista tulevassa yhteydessä sattui vuonna 2001, ja se kesti viisi tuntia.

- 8) Edellä todettu huomioon ottaen varakapasiteetin vajuus kasvaa, ja se on katettava lisäkapasiteetilla. Vaihtoehtona suunnitellulle kaapelille olisi kaasuturbiinien vähittäinen laajentaminen, millä korvattaisiin nykyinen varavoima ja saataisiin käyttöön lisävoimaa. Tätä vaihtoehtoa on tutkittu, ja sitä on pidetty epäsuotuisampana vaihtoehtona, vaikka ei otettaisi huomioon sen kielteisiä ympäristövaikutuksia. Suoritettujen tutkimusten perusteella paras kokonaistaloudellinen ratkaisu kattamaan varavoiman tarve pitkällä aikavälillä olisi Suomen viranomaisten mukaan rakentaa suurjännitteinen tasavirtayhteys mantereelle.

Oikeusperusta

- 9) Kyseisen ilmoitetun toimenpiteen oikeusperusta on Ahvenanmaan alueen talousarvio vuosiksi 2012–2015.

Tuensaaja

- 10) Tuensaaja on Kraftnät Åland Ab, joka on ainoa sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta 13 päivänä heinäkuuta 2009 annetun direktiivin 2009/72/EY (jäljempänä ”direktiivi 2009/72”) 12 artiklassa tarkoitettu siirtoverkonhaltija (SVH) Ahvenanmaan alueella sähkömarkkinoista annetun Ahvenanmaan maakuntalain 12 §:n perusteella. Kraftnät Åland Ab hoitaa verkkoa ja tarjoaa sähkönsiirtopalveluja. Yksikään toinen operaattori ei kykene tarjoamaan siirtopalveluja Ahvenanmaalla lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, eikä tähän ole myöskään odotettavissa muutosta.
- 11) Edellä mainitun maakuntalain 17 §:n nojalla siirtoverkonhaltijalla on erityisesti kokonaisvastuu siitä, että sähköpalvelut toimivat yhdessä luotettavalla tavalla siten, että lyhyellä aikavälillä ylläpidetään tasapaino alueen sähköntuotannon, -tuonnin ja -kulutuksen välillä. Ahvenanmaan sähkölain ja sähkömarkkina-asetuksen nojalla Kraftnät Åland Ab on vastuussa sähkön saatavuuden turvaamisesta sekä normaaliolosuhteissa että tavanomaisten toimitusten häiriöiden sattuessa (jolloin kysyntä tyydytetään varavoiman avulla).
- 12) Kraftnät Åland Ab omistaa siirtoverkon, ja sillä on väliaikainen laillinen monopoli sähkönsiirrossa verkossaan⁴, joka on pääverkko Ahvenanmaalla ja johon paikalliset jakeluverkot ja tehonlähteet on kytketty. Tuensaajalla on Ahvenanmaan maakuntahallituksen 29 päivänä elokuuta 2000 myöntämä verkkotoimilupa, joka on voimassa 25 vuotta Ahvenanmaan sähkölain 10 §:n nojalla. Tuensaaja on tehnyt suuria investointeja Ahvenanmaan sähkötoimialalla edellisen vuosikymmenen aikana ja perustanut uuden linkin Ruotsiin vuonna 2000 ja uuden kaasuturbiinin varavoimatarkoituksiin vuonna 2005.

---

⁴ Tämä monopoli koskee pääsiirtoverkkoa Ahvenanmaalla, mukaan lukien yhteydet Vattenfall Eldistribution Ab:hen, jolla on alueellinen verkko Ruotsin Sennebtissä, ja Fortum Sähkösiirto Oy:hyn, jolla on alueellinen verkko Suomen Kustavissa. Ahvenanmaalla on kaksi jakeluverkonhaltijaa, Mariehamns Stads Elverk ja Ålands Elandelslag, jotka omistavat kaksi jakeluverkkoa.

- 13) Kraftnät Åland Ab on yleishyödyllinen yhteisö, joka myös pyrkii edistämään kilpailua Ahvenanmaan sähkömarkkinoilla ja tarjoamaan asiakkailleen turvallisia ja asiakasneutraaleja sähköpalveluja. Kraftnät Åland Ab:n tulee kehittää Ahvenanmaan sähköverkkoa ja linkkejä muihin verkkoihin sen asiakkaiden oikeutettujen tarpeiden mukaisesti, ja se pyrkii turvaamaan Ahvenanmaan sähkötoimitukset sekä normaaliolosuhteissa että tavanomaisten toimitusten häiriöiden tai katkeamisen varalta. Kraftnät Åland on sitoutunut tarjoamaan asiakkailleen laadukasta palvelua sähkökatkojen tiheyden ja pituuden suhteen.
- 14) Kraftnät Åland tarjoaa myös tasepalveluja. Yhtiö ostaa tasesähköä Svenska Kraftnätiltä, jonka kanssa se on tehnyt järjestelmän käyttö sopimuksen, ja myy sille tasesähköä. Tasepalvelut liittyvät Kraftnät Ålandin siirtopalvelutoimintaan. Niiden yritykselle tuottamat tulot ovat kuitenkin suhteellisen vähäiset.
- 15) Kraftnät Åland myös vuokraa valokuitua Ruotsin-yhteydeltä, mutta tämä toiminto ei ole merkittävä osa sen liiketoimintaa.

Tuensaajan omistus- ja rahoitusjärjestelyt

- 16) Kraftnät Åland Ab on suurelta osin valtio-omisteinen yhtiö, jonka osakkaat ovat Ahvenanmaan maakuntahallitus (46,84 prosentin osuus), Ålands Elandelslag (28,10 prosenttia), Maarianhaminan kaupunki (18,73 prosenttia) ja Ålands Energi AB (6,24 prosenttia) sekä saaristokunnat ja Ahvenanmaan tuottajayhdistys⁵ (0,09 prosenttia)⁶.
- 17) Kraftnät Åland on yleishyödyllinen yhteisö, jonka tuotot kertyvät pääasiassa siirtopalveluista. Se saa tuloja myös tasepalveluista⁷ sekä käyttämättömien CO₂-päästöoikeuksien myynnistä ja valokuidun vuokrauksesta⁸.
- 18) Suunniteltu suurjännitteinen tasavirtakaapeli rahoitetaan ilmoitetun tuen lisäksi yksinomaan verkkotariffeilla.
- 19) Verkkotariffit on hyväksyttävä Ahvenanmaan maakuntahallituksella. Kraftnät Åland Ab valmistelee joka vuosi osana talousarvioprosessiaan erityisen ehdotuksen seuraavan vuoden tariffeista ja yhtiön hallitus päättää tariffeista normaalisti syyskuuhun mennessä. Sen jälkeen tariffit lähetetään Ahvenanmaan maakuntahallitukselle hyväksyntää varten⁹. Ahvenanmaan maakuntahallitus pyytää tarvittaessa lisätietoja. Tariffien hyväksymisestä ilmoitetaan Kraftnät Åland Ab:lle, joka soveltaa hyväksytyjä tariffeja.

---

⁵ Kumlinge, Sottunga ja Föglö.

⁶ Direktiivin 2009/72 noudattamiseksi Ahvenanmaan maakuntahallitus aikoo ostaa muiden osakkaiden omistamat Kraftnät Åland Ab:n osakkeet. Siten Kraftnät olisi tulevaisuudessa sataprosenttisesti Ahvenanmaan maakuntahallituksen omistuksessa.

⁷ Nämä tulot kattavat kustannukset tasesähköstä, järjestelmäkustannukset, henkilöstökustannukset, vakuutuskustannukset ja muut tasepalveluihin liittyvät kustannukset. Vuonna 2011 yrityksen tasepalvelutulo olivat alle 14 prosenttia siirtopalvelutuloista.

⁸ Vuonna 2011 alle yksi prosentti sen siirtopalveluista saamista tuloista.

⁹ On kuitenkin esitetty lakiehdotus itsenäisen viranomaisen perustamisesta vastaamaan sähkömarkkinakysymyksistä Ahvenanmaalla direktiivin 2009/72 edellyttämällä tavalla.

- 20) Tariffien laskennassa otetaan huomioon kaikki Kraftnät Åland Ab:n omistamaan Ahvenanmaan pääverkkoon liittyvät kustannukset, eikä tariffeihin sisälly voittoja tai tuotto prosenttia.

Talousarvio, kesto, tukikelpoiset kustannukset ja tuen intensiteetti

- 21) Ilmoitetun hankkeen kokonaisinvestointikustannukset ovat arviolta 125 miljoonaa euroa. Hanke on tarkoitus toteuttaa ja tuki käyttää vuosien 2012 ja 2015 välillä.¹⁰
- 22) Noin 48 prosenttia kokonaisinvestointikustannuksista käytetään suurjännitteiseen tasavirtakaapeliin, noin 40 prosenttia muuntoasemiin ja lopuilla katetaan vaihtovirtavoimajohdot ja ala-asemien muuntotyöt Ahvenanmaalla.
- 23) Tuki koostuu avustuksesta, joka on enintään 40 prosenttia kokonaisinvestointikustannuksista, eli 50 miljoonaa euroa, Ahvenanmaan maakuntahallituksen oman pääoman liikkeeseenlaskuna tekemästä viiden miljoonan euron pääomanlisäyksestä vuonna 2013, jolloin maakuntahallitus ostaa liikkeeseen laskettavat lisäosakkeet¹¹, ja enintään 70 miljoonan euron markkinaehtoisesta lainan valtiontakauksista. Suomen viranomaiset huomauttavat kuitenkin, että yksikään pankki ei myöntäisi tällaista lainaa ilman valtiontakausta. Suomen viranomaiset ovat laskeneet luottolaitoksilta saatujen tietojen pohjalta valtiontakausten nettoarvo olevan enintään 5,7 miljoonaa euroa.¹²
- 24) Edellä esitetyn perusteella tuensaajan osuus hankkeen kokonaiskustannuksista olisi 51,4 prosenttia. Koska tukikelpoiset kokonaiskustannukset ovat 125 miljoonaa euroa ja tuen määrä on 60,7 miljoonaa euroa, suunniteltu tuki-intensiteetti on 48,6 prosenttia kokonaiskustannuksista.
- 25) Investoinnin tuotto on nolla, koska tuensaaja ei ole voittoa tuottava yhtiö, minkä ansiosta tuki voi kokonaisuudessaan hyödyttää kuluttajia alhaisempien verkkotariffien muodossa.
- 26) Jos hankkeen tukikelpoisten kustannusten rakenteeseen olisi tehtävä merkittäviä muutoksia, Suomen viranomaiset sitoutuvat tarkistamaan, edellyttävätkö nämä muutokset uutta ilmoitusta komissiolle ja uutta komission päätöstä. Jos nämä menettelyt osoittautuvat tarpeellisiksi, Suomi sitoutuu siihen, että muutoksia ei toteuteta ennen kuin komissio on antanut asiasta lausuntonsa, kuten SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa on säädetty.

---

¹⁰ Vuosien 2012 ja 2014 välillä maksetaan 14,3 miljoonaa euroa vuodessa, ja loput 7,1 miljoonaa euroa maksetaan vuonna 2015.

¹¹ Suomen viranomaiset pitävät velkaantumistasetta liian suurena suhteessa yhtiön sitoumuksiin ja pitävät tarpeellisena lisätä yhtiön pääomaa oman pääoman osuuden kasvattamiseksi.

¹² Tuensaaja ei maksa preemiota valtiontakuista. Suomen viranomaisten mukaan valtiontakuiden nettoarvoa laskettaessa on ottaa huomioon, että laina uudistetaan viiden vuoden kuluttua ja että lainamarginaalin ero on 0,55–0,60 prosenttia verrattuna lainaan, jolla on muu vakuus kuin valtion takaus.

Ilmoitettu hanke Ahvenanmaan sähkömarkkinoiden yhteydessä

Markkinaympäristön kuvaus

- 27) Ahvenanmaa on saaristoalue, joka käsittää 6 500 saarta ja luotoa. Vaikka suuri osa väestöstä (28 000 ihmistä) asuu pääsaarella, noin 60 saarella on ympärivuotista asutusta. Pienen väestötiheyden vuoksi sähkönkuluttajien väliset etäisyydet ovat suuria. Myös Ahvenanmaan ja jaetun pohjoismaisen sähköverkon välinen etäisyys on suuri. Runsaasti energiaa kuluttavien toimialojen puuttuminen tarkoittaa, että mahdollisuudet mittakaavasäästöihin ovat rajalliset. Tämän vuoksi alueen toimitusvarmuuden takaaminen edellyttää erityisiä infrastruktuuriratkaisuja.
- 28) Ahvenanmaan sähkömarkkinat avautuivat 1 päivänä tammikuuta, kun sähkömarkkinoista annettu Ahvenanmaan maakuntalaki tuli voimaan. Kotitaloudet ovat voineet vapaasti valita sähköntoimittajansa 1 päivästä heinäkuuta 2007.
- 29) Nykyisin sähköä Ahvenanmaan loppuasiakkaille myy neljä sähköntoimittajaa: Maarianhaminan kunnalliset laitokset, Ålands Elandelslag, Mariehamns Energi AB ja Allwinds AB. Näiden sähköntoimittajien lisäksi Ahvenanmaan sähköverkkoon on kytkeytynyt kuusi muuta sähköntuottajaa.
- 30) Sähkömarkkinat ovat monipuolistuneet viime vuosina, ja uusiutuvista energianlähteistä peräisin olevan sähkön osuus on kasvanut. Vuonna 2010 Ahvenanmaan tuulivoimalat tuottivat 5,3 GWh sähköä. Tämän lisäksi biomassaan perustuva sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitos tuotti 10,9 GWh vuonna 2010, ja uusiutuvan energian osuus ostetusta kokonaissähköstä oli viime vuonna 21,4 prosenttia.
- 31) Suomen viranomaisten mukaan Ahvenanmaan sähkömarkkinoilla toimivien sähköntoimittajien välinen kilpailu on lisääntynyt markkinoiden vapauttamisen jälkeen. Tämä on myös näkynyt sähkön hinnassa.
- 32) Paikallisesti tuotettua sähköä myydään pohjoismaisilla markkinoilla. Paikalliset sähkökauppiat ostavat sähköä Ruotsin markkinoilta. Sähkökaupan helpottamiseksi Ruotsin kansallinen verkko ja Kraftnät Åland Ab ovat tehneet järjestelmän käyttösopimuksen. Siten sähköntoimittajien alueella maksama hinta määräytyy pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla asetettujen hintojen mukaisesti.
- 33) Viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana sähkönkulutus on kasvanut keskimäärin 1,8 prosentilla vuodessa, mutta vuonna 2010 kulutus kasvoi noin 8,6 prosenttia. Kraftnät Åland Ab:n ennusteet osoittavat, että sähkönkulutus kasvaa vakaasti yleisen talouskehityksen ja alueelle suuntautuvan muuttoliikkeen seurauksena¹³. Suomen viranomaiset huomauttavat, että

¹³ Suomen viranomaisten mukaan kokonaissähkönkulutus vuonna 2010, mukaan lukien sähkölämmitys Ahvenanmaan alueella, oli 300 GWh. Ennusteiden mukaan sähkönkulutus nousee 332 GWh:iin vuoteen 2020 mennessä, mikä perustuu verraten hitaaseen 1 prosentin vuosikasvuun tällä ajanjaksolla. Suomen viranomaiset arvioivat, että uusiutuvan energian tuotanto alueella

suunniteltu sähkökaapeli kattaisi alueen energiantarpeen vuoteen 2032 saakka sellaista ennusteiden mukaan, jotka perustuvat keskimääräiseen kysyntään keskiverto-olosuhteissa.

Rahoitettuun infrastruktuuriin pääsyä koskevat säännöt

- 34) Ilmoitetulla toimenpiteellä rahoitetun infrastruktuurin tulee olla avoin ja kaikkien mahdollisten käyttäjien käytettävissä tasapuolisin ehdoin Suomen sähkömarkkina-asetuksen ja EU:n sähkön sisämarkkinoita koskevien sääntöjen¹⁴ mukaisesti.

Sähkön hinnat Ahvenanmaalla ja tuen vaikutus

- 35) Suomen viranomaisten mukaan Ahvenanmaan sähköntoimittajat voivat tarjota kilpailukykyisiä hintoja, jotka ovat hyvinkin vertailukelpoisia muiden sähköntoimittajien Suomessa tarjoamien hintojen kanssa. Koska Ahvenanmaan erityisolosuhteiden vuoksi suuret investoinnit Ahvenanmaan sähköverkkoon ja varavoimalaitteisiin jakautuvat pienen kuluttajamäärän kesken, loppukuluttajan Ahvenanmaalla maksama sähkön keskihinta on kuitenkin nykyisin korkeampi kuin mantereella ja sähkön siirtohintaa Ahvenanmaan alueella on Suomen korkein. Tämä johtuu alueen väestötiheyden ja maantieteen lisäksi siitä, että sähkö siirretään keskimäärin kauemmaksi Ahvenanmaalla olevan kuluttajan saavuttamiseksi verrattuna Manner-Suomessa olevaan kuluttajaan.
- 36) Viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana verkkohinnat ovat nousseet alueella 17,30 eurosta/MWh vuonna 2004 21 euroon/MWh vuonna 2010 osittain uusien varavoimasuorituskykyyn tehtyjen investointien ja hintojen yleisen nousukehityksen vuoksi. Lisäksi sähkövero on hiljattain noussut 0,87 sentistä/kWh 1,69 senttiin/kWh, ja teollisuuden käyttämän sähkön vero on noussut 0,25 sentistä/kWh 0,69 senttiin/kWh – korotukset ovat vastaavasti 94,25 prosenttia ja 176 prosenttia¹⁵.
- 37) Ilman tukea keskimääräinen verkkohinta nousee merkittävästi 25 vuoden aikana. Suomen viranomaisten mukaan ilman tukea erityisesti keskimääräinen verkkohinta kaksinkertaistuisi 25 vuoden aikana, jolloin se olisi 40 euroa/MWh vuonna 1 ja laskisi muun tarkasteltavan ajanjakson aikana. Jos kaapelihankkeeseen saadaan avustus, joka on 40 prosenttia investointikustannuksista, sekä lisäksi viiden miljoonan euron pääomanlisäys ja 70 miljoonan euron laina, jonka korko on kolme prosenttia ensimmäisten 10 vuoden aikana ja viisi prosenttia tämän jälkeen 25 vuoden ajan, verkkomaksut nousevat vain 10 euroa/MWh (keskimääräiset kiinteät + muuttuvat kustannukset 35 vuoden aikana) olettaen verkon kautta tapahtuvan siirron kasvuksi alueella noin 1,5 prosenttia 25 vuoden aikana.

---

kasvaa koko ajan vuoteen 2020 asti uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin 2009/28/EY täytäntöönpanon seurauksena.

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EC kumoamisesta.

¹⁵ Ahvenanmaan maakuntahallituksella ei ole mahdollisuutta vaikuttaa sähköstä perittäviin veroihin.

- 38) Suomen viranomaiset uskovat, että ilman tukea kustannusten suuri nousu lisäisi sähkötoimittajien jakelukustannuksia, jotka lopulta siirtyisivät ahvenanmaalaisten kuluttajien maksettaviksi. Suomen viranomaisten esittämän laskelman mukaisesti keskimääräisen ahvenanmaalaisen käyttäjän siirtomaksut nousisivat 53–74 prosenttia ilman tukea¹⁶. Keskimääräisen ahvenanmaalaisen käyttäjän verkkomaksut nousisivat 15–19 prosenttia, jos hankkeeseen saadaan 40 prosenttia investointikustannuksista kattava avustus, viiden miljoonan euron pääomanlisäys ja 70 miljoonan euron laina, jonka korko on kolme prosenttia ensimmäisten 10 vuoden aikana ja viisi prosenttia tämän jälkeen 25 vuoden ajan¹⁷.

III. TUEN ARVIOINTI

1. Valtion tuen olemassaolo SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan tarkoittamassa merkityksessä

- 39) Tukitoimenpide yritykselle on valtiontukea SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan tarkoittamassa merkityksessä, jos seuraavat ehdot täyttyvät kumulatiivisesti: tukitoimenpide (a) antaa tuensaajalle taloudellista etua; (b) on valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty; (c) on selektiivinen; (d) vaikuttaa EU:n sisäiseen kauppaan ja on omiaan vääristämään kilpailua EU:n sisällä. Seuraavassa tarkastellaan näiden kumulatiivisten ehtojen täyttymistä.

Valtion varat

- 40) Tuki suunnitellaan myönnettäväksi viranomaispäätöksin yksinomaan Kraftnät Åland Ab:n hyväksi Ahvenanmaan alueen talousarviosta. Erityisesti avustuksessa, valtiontakauksessa ja pääomanlisäyksessä on kyse valtion varoista SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan tarkoittamassa merkityksessä.

Valikoiva taloudellinen etu

- 41) Yksinomaiselle tuensaajalle tulevan taloudellisen edun olemassaolon osalta suunniteltu tuki sallii tämän rakentaa ja omistaa omaisuutta taloudellisin ehdoin, jotka eivät muuten olisi saatavissa rahoitusmarkkinoilla, jolloin se saa taloudellista etua. Lisäksi tuensaajalle sen omilla varoilla rahoitetusta investointiosuudesta kertyvät tuotot eivät käytännössä syntyisi ilman hankkeen osan julkista rahoitusta, jolloin se saa lisäetua.
- 42) Infrastruktuurin osan julkisen rahoituksen tuloksena Kraftnät Åland Ab:n tariffeja ei nosteta siinä määrin kuin olisi tarpeellista uuden siirtoinfrastruktuurin rahoittamiseksi. Pienemmät siirtotariffit tuovat myös taloudellista etua Ahvenanmaan sähköliiketoiminnan kuluttajille pienentämällä heidän panostustaan sähkökustannuksiin.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

¹⁶ Ahvenanmaalainen käyttäjä, joka käyttää 10–12 000 kWh vuodessa.

¹⁷ 35 vuoden poistoajanjakso kaapelille on tavanmukaisten kirjanpitostandardien mukainen.

- 43) Vaikka Ahvenanmaan sähkönsiirtomarkkinoilla ei nykyisin ole kilpailua, suunniteltu tuki sallii Kraftnät Åland Ab:n omistaa ja käyttää siirto-omaisuutta, joka tekee epätodennäköisemmäksi sen, että mikään vaihtoehtoinen operaattori tekisi tarjouksen siirtotoimiluvasta nykyisen toimiluvan rautessa vuonna 2025. Lisäksi kun julkisella tuella rahoitettu sähkökaapeli on paikallaan, sen olemassaolo todennäköisesti entisestään lannistaa mahdollisia markkinainvestoijia ja tulevasta kilpailusta kiinnostuneita operaattoreita tai vaikuttaa muiden varavoimainvestointien suuruuteen, esimerkiksi sähkön tuottamiseen Ahvenanmaalla, joka on kilpailulle avoin markkina-alue. Lisäksi Ahvenanmaan sähköliiketoiminnan kuluttajat, jotka voivat maksaa alhaisempia siirtotariffeja, voivat olla aktiivisia kilpailluilla markkinoilla. Toimenpide voi siten uhata vääristää kilpailua markkinoilla, joilla nämä yritykset toimivat.
- 44) Sähköllä käydään kauppaa kaikkialla EU:ssa. Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välillä käydään nykyisin sähkökauppaa molempiin suuntiin samoin kuin näiden alueiden ja muiden jäsenvaltioiden välillä, mukaan luettuna Nord Pooliin kuuluvat jäsenvaltiot, kuten Ruotsi. Sähkön toimituksia suoritetaan nykyisin erityisesti Ruotsista tulevan 110 kV:n kaapelilinkin kautta. Tämän seurauksena suunniteltu tuki todennäköisesti vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Johtopäätös tuen olemassaolosta

- 45) Kun otetaan huomioon edellä todettu, komissio toteaa, että toimenpide on valtiontukea SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan tarkoittamassa merkityksessä.

2. Tuen lainmukaisuus

- 46) Tuen maksaminen edellyttää Euroopan komission hyväksyntää. Suomi on täyttänyt siten SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisen velvoitteensa ilmoittamalla tukitoimenpiteestä ennen sen toimeenpanoa. Lisäksi Suomi sitoutuu ilmoittamaan jatkossa kaikista muutoksista, jotka muuttaisivat esillä olevan ilmoituksen mukaista tukea.

3. Soveltuvuus SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti

- 47) Komissio toteaa, että toimenpiteellä pyritään ensisijaisesti rakentamaan varakapasiteettia sähkönsiirrolle Suomesta Ahvenanmaalle, kun on epätodennäköistä, että nämä investoinnit voitaisiin rahoittaa tavanomaisin kaupallisin ehdoin eli käyttämällä yhtiön varoja ja tariffeista saatavia tuloja lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Komissio toteaa myös, että toimenpide ei kuulu minkään olemassa olevien valtiontukipuitteiden ja suuntaviivojen piiriin. Vaikka Suomi ei väitäkään hankkeen johtavan parempaan ympäristönsuojeluun, tällaisten hankkeiden tuki ei myöskään kuulu valtiontuesta ympäristönsuojelulle vuonna 2008 annettujen suuntaviivojen piiriin¹⁸.

---

¹⁸ EUVL C 82, 1.4.2008.

- 48) Ahvenanmaa ei ole tuettu alue SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a tai c alakohdan tarkoittamassa merkityksessä.
- 49) Tuen päätavoitteena on Suomen sähkönsiirtojärjestelmän kehittäminen ja sen parempi yhteenliittäminen Ahvenanmaahan, mikä edistää sähkön sisämarkkinoiden toimintaan Euroopan unionissa tarvittavan perusinfrastruktuurin tehostamista.
- 50) Komissio katsoo siten, että toimenpiteen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointi edellyttää toimenpiteen Euroopan unionin sähkömarkkinoiden kehitykseen kohdistuvan panoksen arviointia, ja sen on siten perustuttava suoraan SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan ”*tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla*”, voidaan pitää soveltuvana sisämarkkinoille.
- 51) Valtiontukitoimenpiteet voidaan todeta soveltuviksi suoraan 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, jos ne ovat välttämättömiä ja oikeasuhteisia ja jos myönteiset vaikutukset yhteisen tavoitteen osalta ovat painavampia kuin kilpailuun ja kauppaan kohdistuvat kielteiset vaikutukset. Tältä osin komissio katsoo asianmukaiseksi arvioida seuraavia kysymyksiä:
- 1) Pyritäänkö tukitoimenpiteellä hyvin määriteltyyn yhteisen edun mukaiseen tavoitteeseen¹⁹?
  - 2) Onko tukitoimenpide suunniteltu niin, että sen avulla voidaan saavuttaa yhteisen edun mukainen tavoite? Erityistä huomiota kiinnitetään seuraaviin kysymyksiin:
    - a) Onko toimenpide tarkoituksenmukainen ja välttämätön väline vai onko muita, parempia välineitä²⁰?
    - b) Onko tuella kannustinvaikutus, muuttaako se yritysten toimintatapoja?
    - c) Onko tuki oikeasuhteinen, voitaisiinko sama toimintatapojen muutos saada aikaan vähäisemmällä tuella ja eikö saaja saa liikaa tukea?
  - 3) Onko kilpailun vääristyminen ja vaikutus kauppaan niin vähäistä, että sen kokonaisvaikutus on myönteinen?

3.1. Yhteisen edun mukainen tavoite

- 52) Euroopan unioni pyrkii SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan mukaisesti avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmässä edistämään kansallisten verkkojen yhteenliittämistä ja yhteentoimivuutta sekä pääsyä

¹⁹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa Kronoply v. komissio (T-162/06, Kok. 2009, s. II-1, erityisesti 65, 66, 74 ja 75 kohta).

²⁰ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiot asiassa T-187/99, Agrana Zucker und Stärke v. komissio, Kok. 2001, s. II-1587 (ks. 74 kohta) ja asiassa Graphischer Maschinenbau v. komissio, T-126/99, Kok. 2002, s. II-2427 (ks. 41–43 kohta) sekä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa Nuova Agricast, C-390/06, Kok. 2008, s. I-2577 (ks. 68–69 kohta).

tällaisiin verkkoihin. Se ottaa erityisesti huomioon tarpeen liittää muun muassa syrjäseutualueita ja saarialueita Euroopan unionin keskusalueisiin. Lisäksi unioni pyrkii SEUT-sopimuksen 194 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti edistämään energiaverkkojen yhteenliittämistä.

- 53) Ilmoitetulla hankkeella liitetään Ahvenanmaa Suomen pääsiirtoverkkoon, jonka omistaa siirtoverkonhaltija SVH Fingrid Oyj, ja hanke varmistaa siten sähkönsiirron Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välillä. Tämä suurjännitteinen tasavirtalinkki tarjoaa Ahvenanmaalle erityisesti sähkötoimitukset varmistavan varajärjestelmän, joka varmistaa sähkön toimitusvarmuuden Ahvenanmaan alueella. Tämä on tarpeen pidempään kestävien sähkökatkosten ehkäisemiseksi. Koska Ahvenanmaa on saari, varavoiman tarve on sata prosenttia, minkä vuoksi kustannukset ovat suuremmat kuin muiden alueiden varavoimakustannukset. Saarialueiden tarpeet on myös erikseen mainittu SEUT-sopimuksen 170 artiklan 2 kohdassa.
- 54) Tästä seuraa, että tukitoimenpiteellä pyritään hyvin määriteltyyn, yhteisen edun mukaiseen ja EU:ssa tunnustettuun tavoitteeseen.

3.2. Tuen suunnittelu yhteisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi

Välineen tarkoituksenmukaisuus

- 55) Tässä tapauksessa markkinoilla ei toistaiseksi ole käynnistetty vastaavanlaista omaehtoista hanketta. Kun otetaan toisaalta huomioon se, että hankkeen tavoitteena on varavoiman tuottaminen toimitusvarmuuden turvaamiseksi Ahvenanmaan alueella ja toisaalta sääntelyrajoitteet, jotka koskisivat sellaista hypoteettista vaihtoehtoista operaattoria, joka ryhtyisi samankaltaiseen hankkeeseen täysin markkinoiden ehdoilla, on epätodennäköistä, että markkinat kykenisivät huolehtimaan sähkökaapelin rakentamisesta omin voimin. Vastaavanlaista julkista tukea myönnettiin myös vuosina 1999–2000 Ruotsiin rakennetulle sähkökaapelille sen jälkeen, kun siitä oli ilmoitettu komissiolle ja komissio oli sen hyväksynyt.²¹
- 56) Tuensaaja on Ahvenanmaan alueen ainoa siirtoverkonhaltija, yksikään toinen operaattori ei voi alkaa tarjota Ahvenanmaalla sähkönsiirtopalveluja lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä. Tähän ei ole odotettavissa muutosta. Sitä paitsi ilmoitettu toimenpide koskee varavoiman rakentamista jo olemassa olevaa järjestelmää varten ja tähän järjestelmään integroitavaksi. Varavoimaa ei ole tarkoitus käyttää erillään Ahvenanmaan alueen pääasiallisena hankintalähteenä (koska sen hävikki on suurempi kuin Ruotsin nykyisen kaapelin). Näissä olosuhteissa tuntuu epätodennäköiseltä, että jokin toinen operaattori rakentaisi tällaista varavoimakapasiteettia ilman minkäänlaista tukea, sillä se hän ei voisi määrätä verkkotariffeista, koska ne ovat säänneltyjä.

---

²¹ Komission päätös asiassa N 18/98 – Tuki investoinnille sähkökaapeliin Ruotsista Ahvenanmaalle (Suomeen).

- 57) Komissio yhtyy Suomen viranomaisten näkemykseen siitä, että ilmoitettu tuki on tarkoituksenmukainen tukitoimenpide. Vaihtoehtoista hanketta, jossa kaasuturbiineja laajennettaisiin lisäkapasiteetin saamiseksi, on tutkittu, ja sitä on pidetty epätarkoituksenmukaisempaan teknisenä vaihtoehtona. Ainoa vaihtoehto suunnitellun investoinnin rahoittamiseksi olisi merkittävä sähkön kuluttajahintojen nousu (ks. edellä 37 ja 38 kohta).
- 58) Kraftnät Åland Ab:n ei siis ole mahdollista toteuttaa tätä investointia ilman tukea nostamatta kuluttajien sähkötariffeja tasolle, joka on paljon korkeampi kuin ympäröivillä alueilla. Sitä paitsi Kraftnät Åland ei voi vapaasti asettaa tariffeja, koska ne ovat säänneltyjä ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen on hyväksyttävä ne etukäteen.
- 59) Edellä esitettyjen tietojen perusteella komissio toteaa, että suunniteltu tuki on tarkoituksenmukainen sähkökaapelin rakentamiseksi ja haluttujen vaikutusten saavuttamiseksi varavoiman saannin ja toimitusvarmuuden osalta.

Kannustinvaikutus

- 60) Valtiontuella on kannustinvaikutus, jos tuki muuttaa vastaanottajien käyttäytymistä kohti yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamista.
- 61) Kuten edellä on todettu, tuensaaja on velvollinen tarjoamaan sähkönsiirtopalveluja säännellyillä hinnoilla ja takaamaan toimitusvarmuuden. Suomen viranomaisten esittämät laskelmat osoittavat ensinnäkin, että koska tariffit voivat sisältää vain infrastruktuuriomaisuuden poistot, käsillä olevan hankkeen rahoitus lisätariffituotoilla johtaisi merkittävään tariffien nousuun pitkän ajanjakson kuluessa. Komissio katsoo, että edellä mainitut Suomen viranomaisten toimittamat laskelmat osoittavat, ettei hanketta voida rahoittaa nostamalla tariffeja tasolle, joka kattaisi investointikustannukset kokonaan, eikä koko käsillä olevaa investointia voida toteuttaa millään muulla tavoin. Ilmoitettu hanke, jonka tarkoituksena on turvata sähkön toimitusvarmuus Ahvenanmaan alueella, ei siten ole itsessään taloudellisesti elinkelpoinen, ja ilman suunniteltua määrärahaa siihen joko ei ryhdyttäisi ollenkaan tai se toteutettaisiin aikajänteellä, joka vaarantaisi oikeutetun toimitusvarmuustavoitteen.
- 62) Komissio katsoo näin ollen, että tuensaajan tehtävän ja toiminnallisten rajoitteiden valossa tuella on tarvittava kannustinvaikutus, jotta tuensaaja investoisi käsillä olevaan infrastruktuuriin. Jotta saavutettaisiin myönteiset vaikutukset EU:n yhteisen tavoitteen edistämiseksi, suunnitellut investoinnit voidaan rahoittaa vain osittain julkisella tuella. Siten johtopäätöksenä on, että tukitoimenpide saa aikaan tarvittavan kannustinvaikutuksen.

Oikeasuhteisuus

- 63) Valtiontukitoimenpide on oikeasuhteinen, jos toimenpide on suunniteltu siten, että itse tuki pidetään mahdollisimman vähäisenä.

- 64) Komissio katsoo tässä arvioinnissa, että pakollisten kansallisten tai EU:n standardien puuttuessa kaikkia investointikustannuksia voitaisiin pitää tukikelpoisina. Kun otetaan huomioon siirto- ja jakeluinfrakustruktuurin täsmällinen luonne (infrastruktuuri, joka tuo haltijalleen huomattavaa markkinavoimaa), ei ole uskottavaa, että yksittäinen yritys pystyisi toteuttamaan vastaavan keskitetyn investoinnin ilman tukea.
- 65) Komissio toteaa myös, että Suomen viranomaisten toimittamien laskelmien mukaan suunniteltu tuki-intensiteetti ei tariffisääntelyyn huomioon ottaen johtaisi siihen, että tuen määrä on liian suuri tuensaajalle koituihin kustannuksiin nähden, kun tuensaajan oma osuus kokonaiskustannuksista on yli 50 prosenttia. Lisäksi tukimäärä on määritelty ottaen huomioon kaikki odotettavissa olevat tuotot, jotka ovat lähtöisin tuettavan infrastruktuurin käytöstä.
- 66) Tuensaaja ei saa hankkeesta voittoa, mikä sulkee pois liialliset tuotot, samalla, kun se tekee määrästään oikeasuhteisen siihen nähden, mitä tarvitaan hankkeen toteuttamiseksi.
- 67) Tältä osin komissio katsoo Suomen viranomaisten antamat tiedot huomioon ottaen, että toimenpiteelle annettava tuki on rajoitettu vähimpään mahdolliseen.

3.3. Kilpailun vääristyminen ja vaikutus EU:n sisäiseen kauppaan

- 68) Valtiontuki soveltuu sisämarkkinoille, jos sen vaikutukset ovat rajallisia ja tasapainoisia suhteessa yhteisen edun mukaiseen tavoitteeseen.
- 69) Toimenpiteellä vahvistetaan tuensaajan asemaa tekemällä siitä entistä epätodennäköisempää, että vaihtoehtoisia siirtoverkonhaltijoita tulevaisuudessa ilmaantuisi Ahvenanmaan markkinoille.
- 70) Toisaalta kuitenkin alueen sähköllä käydään kauppaa pohjoismaisessa sähköpörssissä Nord Poolissa. Rajat ylittävän kaupan mahdollistamiseksi Ruotsin kansallinen verkko ja Kraftnät Åland Ab ovat tehneet järjestelmän käyttösopimuksen. Linkkiä Ruotsiin ja yhteistyösopimusta Ruotsin kansallisen verkon kanssa pidetään tarpeellisina toimitusvarmuuden takaamiseksi.
- 71) Komissio muistuttaa ensiksikin, että käsillä olevalla investoinnilla ei pyritä verkon laajentamiseen. Toiseksi suunnitellulla tuella on rajallinen rajoittava vaikutus uusien tulijoiden vaihtoehtoihin investointeihin, koska nykyisissäkin olosuhteissa Kraftnät Åland Ab:lle on myönnetty monopoli ja siten yksikään toinen operaattori ei voisi helposti toisintaa infrastruktuuria. Lisäksi infrastruktuuria on käytettävä sellaisten tehokkaiden kolmansien osapuolten pääsyä koskevien sääntöjen mukaisesti, joiden pitäisi varmistaa, että suunnitellusta infrastruktuurista koituvat edut kertyvät oikeudenmukaisesti mahdollisille asiakkaille.
- 72) Komissio myöntää, että kilpailun mahdollinen vääristyminen on hyvin rajallista, kun otetaan huomioon asianomaisten markkinoiden erityispiirteet,

ja sitä tasapainottavat suurelta osin sosiaaliset hyödyt sähkönsiirtopalveluiden toimituksesta saarille kohtuulliseen hintaan ja potentiaalisten toimitusten kasvu Ahvenanmaan saaren ulkopuolella sijaitsevasta tuotantokapasiteetista.

- 73) Näin ollen voidaan päätellä, että suunnitellulle toimenpiteelle annettavasta valtiontuesta johtuva mahdollinen kilpailun ja kaupan vääristyminen on hyvin rajallista ja että sen kokonaisvaikutus suhteessa yhteisen edun mukaiseen tavoitteeseen on myönteinen.

4. Johtopäätös

- 74) Näin ollen komissio katsoo, että tarkasteltavana oleva tuki voidaan hyväksyä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella.

IV. JOHTOPÄÄTÖS

- 75) Komissio on tämän mukaisesti päättänyt olla vastustamatta ilmoitettua toimenpidettä, koska tuen katsotaan soveltuvan sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan tarkoittamassa merkityksessä.

Jos tämä kirje sisältää luottamuksellisia tietoja, joita ei saa julkistaa, tästä on ilmoitettava komissiolle viidentoista työpäivän kuluessa kirjeen vastaanottamisesta. Jos komissio ei saa perusteltua pyyntöä määräajassa, se katsoo, että olette antanut suostumuksenne koko kirjeen tiedoksi antamiseen kolmansille ja julkaisemiseen todistusvoimaisella kielellä osoitteessa

<http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm>

Pyyntö on lähetettävä kirjattuna kirjeenä tai faksilla osoitteeseen
European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Registry
B-1049 Brussels
Faksi: (+32-2) 296 12 42

Kunnioitavasti
Komission puolesta

Joaquín ALMUNIA
Varapuheenjohtaja